

Psychosocial Correlates of Peer Influence Immunity of Junior Highschool Students*

Wanlada Kanchom

*Master's degree holders, The Graduate School of Social and Environmental Development,
National Institute of Development Administration*

Abstract

This research was a correlational –comparative study, based on Interactionism model as a conceptual framework. Sample was 684 junior highschoolers from 3 schools in 3 provinces. It was comprised of 318 males (46.5%) and 366 females (53.5%), with the average age of 15 years, and average GPA of 3.01. Stratified quota random sampling was employed to obtain the samples. Data were analyzed in total sample and 6 subgroups, categorized by their biosocial background. Results from Multiple Regression Analysis revealed that all psychological traits and states together with situational factors with the total of 12 variables were counted for peer influence immunity with 47.5% in total sample. The important predictors were unfavorable attitude toward misbehaved peer, future orientation and self control, mental health and parental preaching on peer choice. Furthermore, at risk groups of students who reported less peer influence immunity were female students, and students with high GPA. The protective predictors of peer influence immunity were unfavorable attitude toward misbehaved peer, ability of avoid misbehaved peer, future orientation and self control, need for achievement, and mental health.

Keywords: Psychological characteristics, Situational factors, Peer influence immunity, Secondary school students.

* This research article is a part of Master's thesis titled "Psychosocial Correlates of Smart Peer-Choice of Junior Highschool Students" (2010), National Institute of Development Administration under supervision of Associate Professor Dr. Duchduen Bhanthumnavin, The Graduate School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น

วรรณดา กนต์โฉม

มหาวิทยาลัย คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยมีพื้นฐานมาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิคม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 684 คน จาก 3 โรงเรียน ใน 3 จังหวัด แบ่งเป็น นักเรียนชาย 318 คน (46.5%) และ นักเรียนหญิง 366 คน (53.5%) มีอายุเฉลี่ย 15 ปี และมีเกรดเฉลี่ย 3.01 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นกำหนดโควตา โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม และ 6 กลุ่มย่อย ซึ่งแบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียน ผลการวิจัยถอดถอดแบบพหุคูณปรากฏผลในกลุ่มรวมว่า ตัวทำนยจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 12 ตัวแปร สามารถทำนาย การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ในกลุ่มรวมได้ 47.5 % โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ คือทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สุขภาพจิตดี และการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง และนอกจากนี้ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนา คือ นักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนน้อย ได้แก่ นักเรียนหญิง และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยรวมมาก โดยกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดีน้อย ความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิต

คำสำคัญ : จิตลักษณะ, สถานการณ์, การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน, นักเรียนมัธยมศึกษา

ความนำ

วัยรุ่น เป็นวัยที่มีพฤติกรรมที่แสดงความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างมาก การพูดจาไม่ค่อยเรียบร้อย อารมณ์แปรปรวนเปลี่ยนแปลงง่าย ความรับผิดชอบยังมีไม่สม่าเสมอ เอาแต่ใจตัวเองทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์หงุดหงิดไม่พอใจได้มากๆ ถ้าใช้วิธีการจัดการไม่ถูกต้อง เช่น ใช้วิธีดุด่าว่ากล่าว ตำหนิ หรือลงโทษรุนแรง นั้นจะเกิดปฏิกิริยาต่อต้านหันเข้าหากลุ่มเพื่อนปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจในสิ่งต่างๆลักษณะเดียวกับตนเอง เพื่อเป็นที่

* งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ วิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาโท เรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดคบเพื่อนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" (2552) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. คุณเดือน พันธุมนานิน คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ปรึกษา คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และดังลักษณะข้างต้นจึงเด็กจะมีความผูกพันกับกลุ่มเพื่อนมาก เพื่อนจึงมีอิทธิพลในความเป็นไปต่างๆของวัยรุ่น ถ้าคบเพื่อนดี มีความใส่ใจในการศึกษามุ่งหวังความสำเร็จในอนาคต เพื่อนก็จะชักชวนให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ดีงาม แต่ถ้าคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด เช่น บุหรี่ ยาบ้า กัญชา ยาอี เรื่องหนีเรียน เล่นการพนัน การทะเลาะวิวาท การมีเพศสัมพันธ์กับคนรักก่อนแต่งงาน เป็นต้น ส่วนสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนาเหล่านี้เกิดจากการอยากทดลองด้วยตนเอง และการถูกเพื่อนชักชวน ดังสุภชาติโบราณที่สอนว่า “คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล คบคนชั่วพาทัวให้ยากจน เกิดเป็นคนคบใครควรไต่ตรอง”

ซึ่งนั่นย่อมเป็นข้อยืนยันว่าวัยรุ่น ได้รับอิทธิพลจากเพื่อน โดยการเลียนแบบพฤติกรรม คล้อยตามการชักจูง และการบีบบังคับจากเพื่อน จึงทำให้ปริมาณพฤติกรรมของวัยรุ่นกับของเพื่อนมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นการเลือกคบเพื่อนและการรับอิทธิพลจากเพื่อนของเยาวชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงมากน้อยแตกต่างกัน เยาวชนที่ฉลาดเลือกคบเพื่อนที่ดี จึงมีภูมิคุ้มกันตนในการคบเพื่อน และพาตนเองไปสู่ความเสี่ยงน้อย ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตต่อไป

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงปัจจัยเชิงเหตุของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนของนักเรียนวัยรุ่น ทั้งปัจจัยด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ที่สำคัญ เพื่อนำผลจากการศึกษาไปพัฒนาและส่งเสริมให้เยาวชนสามารถเพิ่มศักยภาพในการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่จะช่วยลดปัญหาสังคม และช่วยให้วัยรุ่นเหล่านี้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและเก่งต่อไปในอนาคต

จุดประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่า จิตลักษณะและสถานการณ์จะร่วมกันทำนาย การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน มากน้อยเพียงใด ในนักเรียนประเภทต่างๆ
2. เพื่อป้องกันนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนน้อย และแสวงหาปัจจัยปกป้อง

การประมวลเอกสาร

ในบทความนี้ได้ศึกษาถึงปัจจัยเหตุที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จึงได้มีการแบ่งหัวข้อในการประมวลเอกสารออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน: ความหมายและการวัด 2) สาเหตุของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน และ 3) การประมวลเกี่ยวกับสาเหตุ 3 สายคือ สถานการณ์ จิตลักษณะเดิม และจิตตามสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายของการกำหนดตัวแปรนิยามปฏิบัติการและสมมติฐานของการวิจัย

การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน: ความหมายและการวัด

เพื่อนนั้นถือได้ว่ามีอิทธิพลสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เพราะในวัยนี้อยู่ในช่วงวัยที่เรียกว่ากำลังเล่น กำลังชน อยากจะรู้ อยากจะทดลองสิ่งใหม่ๆ ดังนั้นหากเพื่อนของตนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก็อาจนำไปสู่การชักจูงให้เพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มเดียวกันกระทำตามด้วย ซึ่งเด็กเหล่านั้นย่อมที่จะปฏิบัติตาม เพื่อให้เป็นที่การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน (Suthornrat, 1983) ดังนั้นการเลือกคบเพื่อนจึงมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เพราะจะนำไปสู่ความชอบเลื่องทดลองกระทำสิ่งใหม่ทั้งดีและไม่ดี ซึ่งจะมีผลต่ออนาคตของเยาวชนเหล่านี้

แนวคิดของการถูกโจมตีแบบอ่อนเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง ได้ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างทฤษฎีการปลูกเชื้อเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน (Inoculation Theory) ของ McGuire (1964) เพื่ออธิบายกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันในการถูกชักชวนหรือชักจูงให้เปลี่ยนความรู้สึก ความเชื่อ หรือความคิดของบุคคล ภูมิคุ้มกันนี้สร้างโดยการที่บุคคลถูกโจมตีในประเด็นสำคัญต่างๆ อย่างไม่รุนแรง ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นที่กระทบต่อความคิดและรู้สึกดั้งเดิมของบุคคล และเมื่อบุคคลหาข้อโต้แย้งได้ ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความมั่นคงเข้มแข็งเกี่ยวกับความเชื่อและทัศนคติต่างๆ มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิจัยในอดีตยังพบว่า Vanindananda (2007: 31-59) ได้ให้ความหมายของการมีภูมิคุ้มกันทางจิต ว่าหมายถึง “การมีความพร้อมทางการรู้การคิด แรงจูงใจและวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงพอที่จะจัดการกับสถานการณ์ช่วย หรือการถูกปลูกปั่น โจมตีจากบุคคลอื่น (ที่มุ่งสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือเจตคติ) ด้วยจิตลักษณะที่แข็งแกร่งและความสามารถในการเตรียมตนหลายด้าน” และการให้ความหมายในทำนองนี้ยังพบในงานวิจัยของ Wannachart (1998) ได้กล่าวถึง ลักษณะของเพื่อนที่คบแล้วไม่ปลอดภัยที่อาจจะนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงเอดส์ได้ เช่น เพื่อนที่มีลักษณะชอบหนีเรียน ชอบดื่มสุรา ชอบเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมย์ บาร์ ในดัลลัส และสถานบริการทางเพศอื่นๆ และชอบประพฤติดนในทำนองชั่วสาว เป็นต้น ซึ่งถ้านักศึกษาจะไปคบค้าเป็นเพื่อนกับบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว อาจจะทำให้ถูกชักชวนให้ร่วมกิจกรรมหรือมีพฤติกรรมตามเพื่อนที่คบได้ ซึ่งจะนำไปสู่การเสี่ยงต่อโรคเอดส์ รวมทั้งการให้นิยามในลักษณะเดียวกันนี้ยังปรากฏในงานวิจัยอื่นๆ (เช่น Teeraprateep, 2006)

นักวิจัยในสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ โดย Sanamkate (2007) ได้ศึกษาการมีภูมิคุ้มกันตนด้านการคบเพื่อน โดยให้หมายถึงว่า เป็น “ความสามารถในการรับรู้และตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของนักเรียน โดยมีความสามารถในการรับรู้ว่าการแสดงพฤติกรรมของเพื่อนของตนนั้น เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการตัดสินใจกระทำต่างๆ ที่ตนเองยอมรับหรือ

ปฏิเสธเพื่อนคนนั้น” วัดโดยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้ เท่ากับ 0.82

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงได้กำหนดความหมายของ การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ตามความหมายที่ Sanamkate (2007) ได้ให้ไว้ว่าหมายถึง การมีความสามารถในการรับรู้การแสดงพฤติกรรมของเพื่อนของตน ว่ามีคุณสมบัติที่เหมาะสมหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การมีความพร้อมของตนที่จะจัดการยอมรับหรือปฏิเสธเพื่อนคนนั้น

สาเหตุของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน

ในปัจจุบันการวิจัยทางสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมที่น่าพึงปรารถนาต่างๆ โดยส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่งนักจิตวิทยาสังคมที่นำโดย Magnusson and Endler (1977; Bhanthumnavin, 1998a) ได้มีศึกษาถึงข้อสรุปของการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีสาเหตุที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) สถานการณ์ปัจจุบัน หรือสภาพแวดล้อมภายนอกตัวบุคคลในขณะนั้น (Situational factors) เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนและใช้เหตุผล การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง การมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ 2) จิตลักษณะเดิมของบุคคลที่ติดตัวมา (Trait characteristics) ซึ่งเกิดจากการถ่ายทอดจากสถาบันทางสังคม เช่น สุขภาพจิตดี สติปัญญา ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นต้น 3) จิตลักษณะเดิมร่วมกับสถานการณ์ ซึ่งเรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) ที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ จิตที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์แวดล้อม ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic Interaction) คือลักษณะทางจิตของบุคคลในปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ภายนอก ทำให้สภาพหรือลักษณะจิตใจของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่ได้รับ และส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคล เช่น ทักษะคิด เป็นต้น

นักพฤติกรรมศาสตร์ต่าง มีความเห็นว่าจิตลักษณะและสถานการณ์ นั้นสามารถร่วมทำนายให้เกิดความฉลาดได้ ในการศึกษาครั้งนี้ เราจึงได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นพื้นฐานในการกำหนดหัวข้อในการประมวลเอกสาร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดสมมุติฐานในการวิจัย

ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม กับ การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาจิตลักษณะที่สำคัญที่มาจากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ คือ สติปัญญา

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต และ จากทฤษฎีของ Erikson คือ เอกลักษณ์แห่งอีโก้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนอย่างไรบ้าง โดยการประมวลเอกสารในส่วนนี้จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเหล่านี้กับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาได้มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน โดยการวิจัยที่ศึกษาความชอบเสี่ยงและการมีภูมิคุ้มกันตนในนักเรียนหรือเยาวชน ยังมีไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตาม การมีภูมิคุ้มกันมีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะอื่นๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้ เช่น ความชอบเสี่ยง (Bhanthumnavin & Vanindananda, 2008) และความฉลาดในการคบเพื่อน หรือการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Bhanthumnavin, & Vanintananda, 1993)

ผู้ที่มีสติปัญญาสูง มักเป็นผู้ที่มีวิจรรย์ในการแยกแยะความดีความชั่ว และสามารถเลือกหรือตัดสินใจที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม จากการประมวลเอกสารในอดีตจะเห็นว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูง มักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามาก เช่น พฤติกรรมฉลาดเลือกกินของวัยรุ่นตอนปลาย (Bhichitanonda, 2003) และ พฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักเรียน (Suwandee, 2000) เป็นต้น ดังนั้น จึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูง เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและการอดใจรอได้ เป็นคุณลักษณะสำคัญของภูมิที่มีภูมิคุ้มกัน ผลการวิจัยในอดีตแสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน กับ พฤติกรรมต่างๆ ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนนักศึกษา และ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Numniem, 2003) พฤติกรรมการรับรู้การอบรมปลูกฝังอย่างเหมาะสมจากบิดามารดา (Ob-aom, 2004) เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ยังเป็นผู้ที่มีความชอบเสี่ยงน้อยในพฤติกรรมต่างๆ น้อย เช่น พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างหลีกเลียงการมีเพศสัมพันธ์ (Teeraprateep, 2006) และ พฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์น้อย (Wannachart, 1998) และยังมีเกี่ยวข้องกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนอีกด้วย (Sanamkate, 2007) ดังนั้น จึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยผลักดันให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ไปยังทิศทางและเป้าหมายที่วางไว้ (McClelland, 1961) บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอันพึงปรารถนาด้วย การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียน (Bhanthumnavin, 2008;

Jhermpan, 2002) ซึ่งนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียน มักเป็นผู้ที่ความประพฤติดี รวมทั้งมีการคบเพื่อนที่ดีด้วย ดังนั้น จึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก เป็นผู้ที่มิถุนุมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

ในปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเป็นอยู่ของคนในสังคมมีความวุ่นวายสูง มีปัญหาเกิดขึ้นกับวัยรุ่นมากมาย เช่น ปัญหาเด็กวัยรุ่นเสพยาเสพติด หนีเรียน ดังนั้นจิตใจของวัยรุ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะ สุขภาพจิตที่ดี จะช่วยให้สามารถใช้สติปัญญาของเค้าในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และชัดเจน (Bhanthumnavin, 2000) ดังนั้นงานวิจัยจำนวนมากที่มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่พบว่า บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีมักเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมอันพึงปรารถนา ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีสุขภาพจิตเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น งานวิจัยของ Promlukkano (2006) ที่ศึกษานักเรียนมัธยม ผลปรากฏว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสารโทษมากกว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีน้อย ผลในทำนองเดียวกันนี้ ยังปรากฏในพฤติกรรมเสี่ยงน้อยต่างๆ เช่น พฤติกรรมป้องกันตนจากการคุกคามทางเพศ (Riabroycharem, 2006) เป็นต้น ดังนั้น จึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้ที่มิถุนุมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

ผลงานวิจัยในอดีตยังอีกว่า เอกลักษณะแห่งอีโก้มีสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่นงานวิจัยของ Suppitayakorn (2004) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณะแห่งอีโก้ กับพฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ตอย่างเป็นโทษ เช่น การ chat กับคนที่ไม่รู้จัก การเล่นพนัน เป็นต้น ในนิสิตปริญญาตรี ซึ่งผลปรากฏว่า นิสิตที่มีเอกลักษณะแห่งอีโก้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่นนี้ น้อย ดังนั้น จึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีเอกลักษณะแห่งอีโก้มาก เป็นผู้ที่มิถุนุมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

ปัจจัยด้านสถานการณ์ กับ การมิถุนุมิคุ้มกันการคบเพื่อน

ปัจจัยทางด้านสถานการณ์เป็นปัจจัยอีกประการที่มีความเกี่ยวข้องกับการมิถุนุมิคุ้มกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยจากครอบครัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล การอบรมสั่งสอน และการเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งยังศึกษาปัจจัยด้านสื่อ คือ การเห็นแบบอย่างที่ดีจากสื่อ และปัจจัยด้านเพื่อน คือ ประสบการณ์ที่ไม่ดีกับเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลเป็นสิ่งที่นักวิชาการพบว่ามีความสำคัญต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กมานานแล้ว ซึ่ง Bhanthumnavin, Chuchom, and Vanindananda (1985). ได้ศึกษา ปัจจัยทางจิตนิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย ผลพบว่า ผู้ปกครองที่มี

สุขภาพจิตดีจะสามารถอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างเหมาะสม 2 ด้าน คือ รักสนับสนุนมาก และใช้เหตุผลมาก ส่งผลให้ลูกมีสุขภาพจิตที่ดี และมีจิตลักษณะพฤติกรรมที่เป็นคนดีและคนเก่งต่อไปด้วย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยในอดีตที่ยังปรากฏอีกว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีภูมิคุ้มกัน เช่น ความสามารถในการต้านทานการเสพยาบ้า (Jantasorn, 1998) ตลอดจน พฤติกรรมเสี่ยงน้อยอื่นๆ เช่น พฤติกรรมการป้องกันการคุกคามทางเพศ (Riabroycharern, 2006) พฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างหลีกเลี่ยงเพศสัมพันธ์ (Teeraprateep, 2006) และพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์น้อย (Wannachart, 1998) เป็นต้น ดังนั้นจึงคาดได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก เป็นผู้มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่รายงานตรงข้าม

สถาบันครอบครัว มีความสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพ นิสัย และทัศนคติที่ดีต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัว ผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครอง โดยเด็กจะสามารถเห็นแบบอย่างจากการกระทำหรือ การปฏิบัติตัวต่างๆจากผู้ปกครองได้ (Bhanthumnavin, 1985) และโดยเฉพาะบิดามารดาที่มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุนต่อเด็กมากเท่าใด ก็จะทำให้เด็กมีความรักต่อผู้ปกครอง แล้วก็จะเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ปกครองมาเป็นของตน โดยไม่รู้ตัว มีงานวิจัยในอดีตที่ยังปรากฏอีกว่า การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวกับการมีความชอบเสี่ยงน้อย เช่น พฤติกรรมหลีกเลี่ยงสารพิษ (Promlukano, 2006) ตลอดจนการมีภูมิคุ้มกันตน และการปฏิเสธอิทธิพลที่ไม่ดีจากเพื่อน (Sanamkate, 2007) เป็นต้น ดังนั้นจึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครองมาก เป็นผู้มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่รายงานตรงข้าม

ครอบครัว นับเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรกที่จะหล่อหลอมและถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ให้กับสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ เจตคติ บุคลิกภาพ คุณลักษณะต่างๆ รวมถึงพฤติกรรมในการคบเพื่อนจะนั้นพ่อแม่จึงควรมีส่วนร่วมสำคัญในการชี้แนะอบรมบุตร ในการเลือกเพื่อนที่เป็นคนดี การทำให้เด็กเชื่อฟังในสิ่งที่บิดามารดาอบรมชี้แนะ นั้น ต้องให้ความรักความเข้าใจกับบุตรจึงทำให้เด็กเกิดความรักใคร่ และเชื่อฟัง การเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดีถือเป็นการอบรมชี้แนะบุตรในทางหนึ่ง ซึ่งการอบรมสั่งสอนต่างๆของบิดามารดาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (Bhanthumnavin, et al., 1985) จากการประมวลงานวิจัยในอดีตผลว่า การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากด้วย (พิชัย มณีรักษ์,) รวมทั้งยังปรากฏในงานวิจัยของ Sanamkate (2007) ว่า นักเรียนที่รายงานว่า ตนได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการคบเพื่อนจากผู้ปกครองมาก เป็นผู้มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่รายงาน

เช่นนี้น้อย ดังนั้นจึงคาดได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองมาก เป็นผู้ที่มิถุมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่รายงานตรงข้าม

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีการเลียนแบบคาราและการแสดงต่างๆ ที่ผ่านจากสื่อ สื่อโดยเฉพาะโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือจึงเป็นสื่อมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง การเห็นแบบอย่างที่ดีจากสื่อจึงจะสามารถชักนำให้วัยรุ่นมีความรอบคอบและมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ผลการวิจัยในอดีตได้แสดงผลที่สอดคล้องว่า นักเรียนที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากสื่อมาก เป็นผู้ที่มิถุมิคุ้มกันที่น่าปรารถนา เช่น พฤติกรรมการกินและใช้จ่ายอย่างเหมาะสมมาก ด้วย (Yomseeda, 2003) นอกจากนี้ยังปรากฏผลเด่นชัดในงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นแบบอย่างจากสื่อกับการมิถุมิคุ้มกันตน ซึ่งผลปรากฏว่านักเรียนที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากสื่อมาก เป็นผู้ที่มิถุมิคุ้มกันตนมากกว่า นักเรียนที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากสื่อ น้อย (Sanamkate, 2007) ดังนั้นจึงคาดได้ว่า นักเรียนที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากสื่อมาก เป็นผู้ที่มิถุมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่รายงานตรงข้าม

ประสบการณ์ในอดีตมักเป็นบทเรียนที่สำคัญแก่บุคคล ดังคำที่กล่าวว่า “อย่าให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” เป็นคำพังเพยที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด ซึ่งในการคบเพื่อนก็เช่นเดียวกัน ในอดีตที่ยังมีประสบการณ์น้อย นักเรียนที่คบเพื่อนไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การถูกเพื่อนฯ เหล่านี้แกล้งหรือเอาเปรียบ หรืออาจนำไปสู่ผลเสียได้ ซึ่งถ้านักเรียนเหล่านี้หวนคิดถึงประสบการณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้ อาจทำให้คิดได้ว่า มีเหตุการณ์อะไรน่าพาหรือชักจูงให้เกิดการคบเพื่อนที่นำไปสู่ผลเสียที่เกิดขึ้น จึงทำให้นักเรียนเหล่านี้มิถุมิคุ้มกันการคบเพื่อนได้มาก ดังนั้นจึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากเพื่อนมาก เป็นผู้ที่มิถุมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่รายงานตรงข้าม

ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ กับ การมิถุมิคุ้มกันการคบเพื่อน

จิตลักษณะที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการตัดสินใจและพฤติกรรม ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ประการ คือ ทศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี และ ความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการมิถุมิคุ้มกันอย่างไร ซึ่งมีรายละเอียดการประมวลเอกสารดังนี้

ทศนคติ หมายถึง จิตลักษณะของบุคคล เกิดจากความรู้เชิงประเมินค่าของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งนั้น คือความรู้ว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือมีโทษมาก และส่งผลให้เกิดความรู้สึกรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ต่อสิ่งนั้นบุคคลก็จะมีความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้น ไปในทางที่สอดคล้องกับความชอบหรือไม่

ชอบของตนเอง (Ajzen และ Fishbein, 1980; Bhanthumnavin, 1988) จากการประมวลงานวิจัยในอดีต พบผลว่า ทักษะคิดต่อบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความพร้อมที่จะแสดงหนึ่งๆ ต่อบุคคลนั้น เช่น การที่มารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อบุตร มารดาผู้นั้นมักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการดูแลบุตรที่เหมาะสมด้วย (Duangkangtai, 2008) เป็นต้น ดังนั้น จึงคาดในงานวิจัยนี้ได้ว่า นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีน้อยต่อเพื่อนที่ไม่ดี มักเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี จึงเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันตนการคบเพื่อนมากด้วย

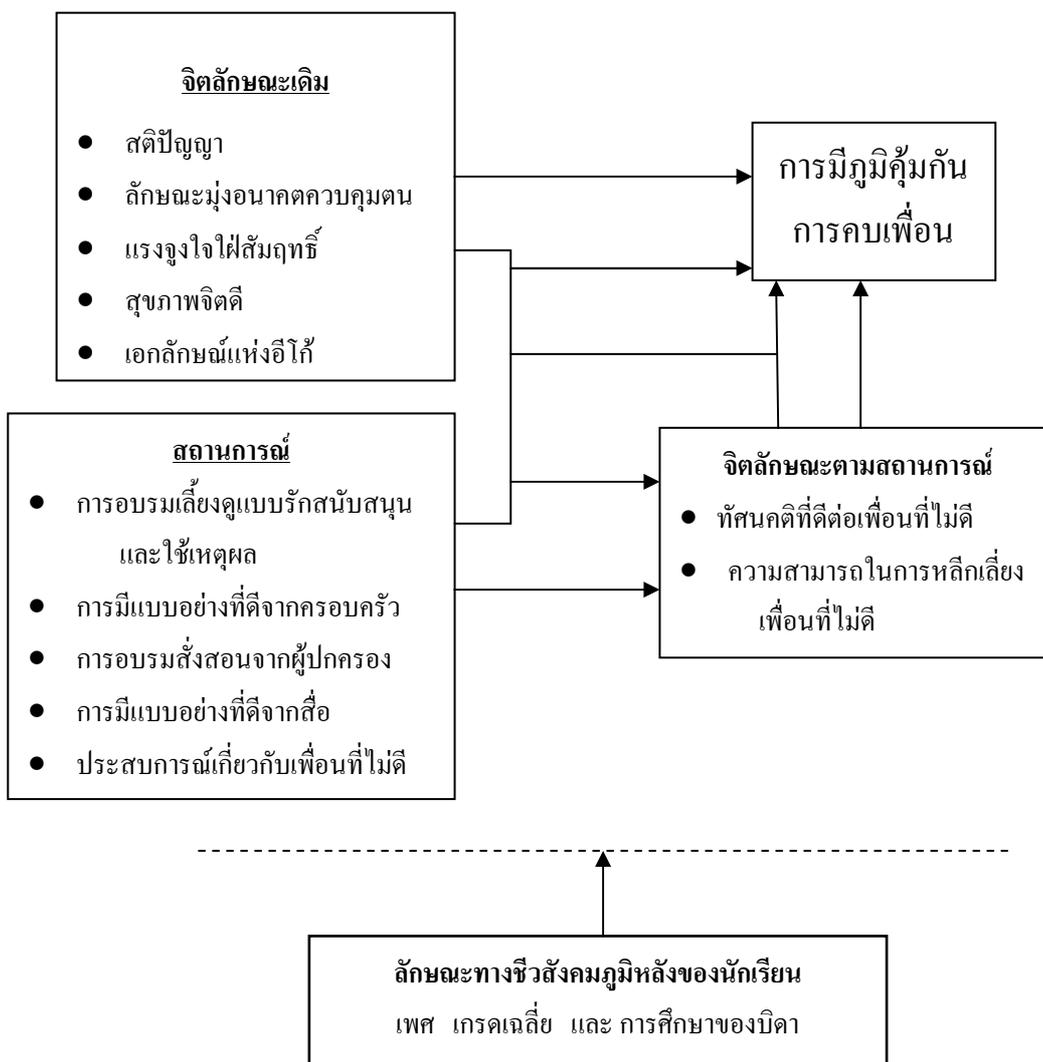
วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้นวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อน และเพื่อนจะมีอิทธิพลกับวัยรุ่นมาก ดังนั้นการเลือกคบเพื่อนที่ดี พร้อมทั้งหลีกเลี่ยงเพื่อนที่มีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อวัยรุ่นอย่างมาก ดังเช่นทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ได้อธิบายและทำนายพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งมีเนื้อหา ถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control, PBC) ดังนั้น นักเรียนที่มีความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนมาก จึงเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

สมมติฐาน

จากการประมวลเอกสารผลงานวิจัยทั้งในประเทศ ต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้อง และจากหลักในการกำหนดสมมติฐานตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Bhanthumnavin, 2007) (ภาพ 1) ได้กำหนดสมมติฐานในงานวิจัยนี้ 2 ประการ ดังนี้

สมมติฐาน 1 ตัวทำนายชุดที่ 4 ซึ่งเป็นการรวมชุดตัวทำนายที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม 5 ตัวแปร (สติปัญญา, ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, สุขภาพจิตดี และเอกลักษณ์แห่งอีโก้) ชุดตัวทำนายที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ 5 ตัวแปร (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล, การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว, การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง, การมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ และประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับเพื่อนที่ไม่ดี) และชุดตัวทำนายที่ 3 คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร (ทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี และความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี) รวมทั้งสิ้น 12 ตัวแปร สามารถทำนายการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนได้มากกว่า ชุดตัวทำนาย ชุดใดชุดหนึ่ง เพียงลำพังอย่างน้อย 5 %

สมมติฐานที่สอง นักเรียนชาย หรือนักเรียนที่มีผลการเรียนน้อย หรือ นักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย เป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนน้อยกว่า นักเรียนหญิง หรือนักเรียนที่มีผลการเรียนมาก หรือ นักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก

ภาพ 1 กรอบแนวคิดและสมมติฐานจากงานวิจัย (จากส่วนหนึ่งของงานวิจัยของ Kanchom, 2010)

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 3 ที่อยู่ในต่างจังหวัด โดยงานวิจัยนี้ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นกำหนดโควต้า (Stratified Quota Random Sampling) โดยมีตัวแปรในการสุ่มตัวอย่างดังนี้ คือ 1) จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 3 โรงเรียน (ในจังหวัดลพบุรี

พะเยา และปทุมธานี) 2) ชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) จำนวนห้อง แบ่งเป็น โรงเรียนละ 6 ห้อง และ 4) จำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยต่อห้อง เท่ากับ 30 คน โดยเก็บข้อมูลได้รวมทั้งสิ้น 684 คน กลุ่มนักเรียนในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น นักเรียนชาย 318 คน (46.5%) และ นักเรียนหญิง 366 คน (53.5%) มีอายุเฉลี่ย 15 ปี และมีเกรดเฉลี่ย 3.01

เครื่องมือวัด

งานวิจัยนี้มีเครื่องมือในการวัดตัวแปร 13 แบบวัด (Kanchom, 2010) ในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นมาตรประเมินค่า 6 หน่วย แบบวัดได้นำไปทดสอบกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน และนำมาวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) และ 2) ค่า Item-total correlation นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อหา Construct Validity สำหรับเกณฑ์ในการตัดสินความกลมกลืนของโมเดลนั้น โดยใช้ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit Measures) จำนวน 5 เกณฑ์ รวมทั้งมีการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละชุดด้วย (ตาราง 1) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบวัดการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน เป็นแบบวัดการมีความเข้มแข็งในการป้องกันตนเองจากเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน คือ การรับรู้ว่าการแสดงพฤติกรรมของเพื่อนนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี และการตัดสินใจกระทำต่าง ๆ ที่ตนเองยอมรับหรือปฏิเสธ พร้อมทั้งมีวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แบบวัดนี้นำมาจากแบบวัดการมีภูมิคุ้มกันภายในตนในนักเรียนของ Sanamkate (2007) จำนวน 10 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้เท่ากับ .72

แบบกลุ่มจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย 5 แบบวัด ได้แก่ 1) *แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน* เป็นการวัดปริมาณความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนในอนาคต และบังคับตนเองให้รอดได้รอดได้ หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยทันทีแต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่าที่จะตามมาภายหลัง แบบวัดนี้มาจากแบบวัดของ Bhanthumnavin, and Vanintananda (1993) จำนวน 10 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .68 2) *แบบวัดสุขภาพจิตดี* ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับลักษณะทางจิตและอารมณ์ที่แสดงถึง การไม่รู้สึกรังเกียจกังวลจนเกินเหตุ ไม่โกรธง่าย มีสมาธิ และมีความกล้าในสิ่งที่สมควร แบบวัดนี้มาจากแบบวัดของ Bhanthumnavin, and Vanintananda (1993) จำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .85 3) *แบบวัดสติปัญญา* แบบวัดชุดนี้มีลักษณะเป็นอนุกรมตัวเลข แต่ละข้อเป็นลำดับตัวเลขเพื่อให้นักเรียนได้สังเกตแล้วใส่คำตอบเป็นตัวเลขลงในช่องว่างที่กำหนดไว้เพียง 1 ตัว โดยต้องมีลักษณะและรูปแบบที่ต่อเนื่องจากที่กำหนดให้ สำหรับค่า

ตารางที่ 1 คุณภาพของแบบวัดในการวิจัย

แบบวัด	จำนวนข้อ	MIN - MAX	พิสัยค่า t	พิสัยค่า r	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)							ค่าความเชื่อมั่น
					ค่า χ^2	df , p value	RMSEA	CFI	NFI	GFI	AGFI	
1. การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน	10	10 – 360	2.04 ถึง 8.92	0.21 ถึง 0.43	32.94	27, 0.20	0.04	0.98	0.91	0.95	0.89	.78
2. ทักษะที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี*	12	12 – 72	4.43 ถึง 8.75	0.29 ถึง 0.58	29.79	40, 0.01	0.07	0.97	0.93	0.92	0.84	.84
3. ความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี*	12	12 – 72	3.50 ถึง 8.76	0.25 ถึง 0.58	30.19	42, 0.10	0.05	0.98	0.92	0.93	0.87	.79
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล	12	12 – 72	4.24 ถึง 13.57	0.26 ถึง 0.77	28.57	41, 0.00	0.08	0.98	0.95	0.91	0.83	.87
5. การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว	12	12 – 72	4.13 ถึง 9.60	0.27 ถึง 0.55	34.44	43, 0.03	0.06	0.96	0.90	0.92	0.85	.79
6. การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง	10	10 – 60	7.25 ถึง 10.30	0.43 ถึง 0.71	23.53	29, 0.01	0.08	0.98	0.96	0.92	0.85	.87
7. การมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ*	12	12 – 72	1.96 ถึง 7.27	0.22 ถึง 0.93	39.43	45, 0.06	0.05	0.96	0.88	0.92	0.88	.67
8. ประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับเพื่อนที่ไม่ดี*	12	12 – 72	3.00 ถึง 12.36	0.24 ถึง 0.64	32.78	42, 0.00	0.08	0.97	0.94	0.91	0.83	.86
9. สติปัญญา	15	0 – 15	D 0.21 ถึง 0.75	P 0.63 ถึง 0.89	182.34	72, 0.00	0.03	0.99	0.98	0.96	0.94	KR ²⁰ 0.69
10. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	10	10 – 60	2.78 ถึง 9.42	0.22 ถึง 0.46	30.22	34, 0.10	0.05	0.94	0.81	0.93	0.89	.68
11. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	10	10 – 60	3.97 ถึง 8.02	0.22 ถึง 0.66	31.96	29, 0.04	0.07	0.96	0.90	0.93	0.87	.70
12. สุขภาพจิตดี	12	12 – 72	4.96 ถึง 10.72	0.40 ถึง 0.67	42.70	49, 0.05	0.05	0.97	0.92	0.92	0.87	.85
13. เอกลักษณ์แห่งฮีโร่	15	15 – 90	2.00 ถึง 5.14	0.20 ถึง 0.48	49.46	64, 0.28	0.03	0.97	0.87	0.92	0.86	.64

หมายเหตุ * เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

KR₂₀ ในงานวิจัยนี้เท่ากับ 0.69 เป็นแบบวัดของ Bhanthumnavin, Duchduen (1998) มี 15 ข้อ 4) *แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์* เป็นแบบวัดความมุ่งมั่นหรือความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ และมีความเพียรพยายาม เพื่อกระทำสิ่งนั้นให้บรรลุโดยไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง พยายามฝ่าฟันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นแบบวัดของ Jhermpan (2002) เป็นแบบวัดที่ปรับปรุงมาจาก Ountitawat (1989) Boonrab (1989) จำนวน 10 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .70 และ 5) *แบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้* เป็นแบบวัดปริมาณความเข้าใจตนเอง การมีความคิดเห็นเป็นของตนเองอย่างสมเหตุสมผล มีการยอมรับความแตกต่างและความเหมือนกันของบุคคลในการแสดงออกในเรื่องต่างๆ โดยเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะที่คาดหวังเกี่ยวกับตนในสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวเพียงใด เพื่อทราบว่าตนเป็นใครมีลักษณะอย่างไร แบบวัดนี้มาจาก Srijindarat (1990) จำนวน 15 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .64 นักเรียนที่ได้คะแนนมากในแต่ละแบบวัดจิตลักษณะเดิมแสดงว่า เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตัวนั้นในปริมาณมากด้วย

แบบกลุ่มสถานการณ์ เดิม ประกอบด้วย 5 แบบวัด ได้แก่ 1) *แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล* เป็นแบบวัดปริมาณการยอมรับของผู้ตอบว่ามารดาของตนมีการประเมินค่าตนในทางบวก แสดงความรักใคร่ตนอย่างเด่นชัด เปิดโอกาสให้บุตรได้ร่วมในกิจกรรมต่างๆ และให้การสนับสนุนทางอารมณ์แก่บุตรและทำให้บุตรเห็นความสำคัญของบิดามารดาที่มีต่อตน เป็นแบบวัดของ Bhanthumnavin, and Vanintananda (1993) จำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .87 2) *แบบวัดการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง* แบบวัดนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการที่ผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่ และอบรมสั่งสอนบุตรหลานที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งชายและหญิงของตนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในการเลือกคบเพื่อน โดยจะต้องไม่หลงเชื่อเพื่อนที่ชวนไปเที่ยวเตร่ตอนกลางคืนตลอดจนการแนะนำและดักเตือนเพื่อนไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งชั่วที่ไม่ดี เป็นแบบวัดของ Sanamkate (2007) จำนวน 10 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .87 3) *แบบวัดการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง* แบบวัดนี้มีเนื้อหาให้นักเรียนรายงานว่าผู้ปกครองคบเพื่อนที่มีความประพฤติเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เป็นแบบวัดของ Ob-aom (2004) จำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นในงานวิจัยนี้เท่ากับ .79 4) *แบบวัดการมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ* แบบวัดนี้มีเนื้อหาถึงการที่นักเรียนเห็นแบบอย่างและการรับรู้ในการเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม จากสื่อต่างๆ เป็นแบบวัดมาตรฐานประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .67 นักเรียนที่ได้คะแนนมากจากแบบวัดสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยมาก แสดงว่า เป็นนักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์ที่ดีเหล่านี้มากด้วย 5) *แบบวัดประสบการณ์เกี่ยวกับเพื่อนที่ไม่ดี* แบบวัดนี้มีเนื้อหาถึงการที่ได้รับรู้หรือการผ่านเหตุการณ์ที่ไม่

เหมาะสม กิจกรรมที่เป็นโทษ ที่จะนำไปสู่ทางที่เสื่อมเสีย จากเพื่อนของตนเองในการแสดงพฤติกรรมในด้านที่ดี และไม่เป็นประโยชน์ เป็นแบบวัดมาตรฐานประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้มาก แสดงว่าเป็นนักเรียนที่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีน้อยเกี่ยวกับเพื่อน

แบบวัดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 1) *แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี* เป็นแบบวัดนี้มีเนื้อหาถึงความสามารถของนักเรียนในการประเมินเพื่อนของตน ได้ว่าเพื่อนมีคุณสมบัติที่เหมาะสมหรือไม่ คำนึงถึงการการแสดงออกในด้านที่ดี ไม่มีพฤติกรรมที่นำไปสู่ทางที่เสื่อมเสีย หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นโทษ เป็นแบบวัดมาตรฐานประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 นักเรียนที่ได้คะแนนมาก เป็นนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีน้อยต่อเพื่อนที่ไม่ดี และ 2) *แบบวัดความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี* เป็นแบบวัดนี้มีเนื้อหาถึงการมีความสามารถตัดสินใจที่จะเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม พร้อมกล่าปฏิเสธเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นแบบวัดมาตรฐานประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79 นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบวัดจิตลักษณะตามสถานการณ์มาก แสดงว่าเป็นนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีน้อยต่อเพื่อนที่ไม่ดี หรือมีความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนไม่ดีมาก

ลักษณะชีวสังคมภูมิหลังคือ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เช่น เพศ เกรดเฉลี่ยรวม การศึกษาของบิดา

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการขอหนังสือจากทางสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง และผู้วิจัยได้ลงไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 1 คาบ เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องและการแม่นยำที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) แบบ Enter และ Stepwise โดยวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม และ 6 กลุ่มย่อย แบ่งตาม 1) เพศ (ชาย และหญิง) 2) เกรดเฉลี่ยรวม (เกรดเฉลี่ยร่วมน้อย และเกรดเฉลี่ยรวมมาก) และ 3) การศึกษาบิดา (การศึกษาบิดาน้อย และการศึกษาบิดามาก) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) ถ้าพบผลที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ต่อไป เพื่อวิเคราะห์หากกลุ่มเสียง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มรวม (ตาราง 2) พบผลที่สำคัญดังนี้ การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกค่อนข้างสูงกับทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี ($r = .662, p < .01$) และ ความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี ($r = .440, p < .01$) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นจิตลักษณะเดิมที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ($r = .369, p < .01$) และการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองเป็นสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ($r = .371, p < .01$)

ผลการทำนาย การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน โดยใช้ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาเปอร์เซ็นต์การทำนาย และตัวทำนายที่สำคัญของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน การวิเคราะห์ข้อมูลได้กระทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยอีก 6 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามชีวสังคมภูมิหลังของนักเรียน คือ 1) แบ่งตามเพศ คือ เพศชาย และ เพศหญิง 2) เกรดเฉลี่ยรวม คือ เกรดเฉลี่ยรวมน้อย และ เกรดเฉลี่ยรวมมาก และ 3) ระดับการศึกษาคือ มีการศึกษาน้อย และ มีการศึกษามาก โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

เมื่อนำคะแนนการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 1 คือ จิตลักษณะเดิม 5 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3) พบว่า สามารถทำนายการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนของนักเรียน ได้ 16.2 % โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และสติปัญญา ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .36 และ -.13 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนที่ยังมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก และมีสติปัญญาน้อย ยิ่งเป็นผู้ที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 6 กลุ่มย่อย (ตาราง 3) พบว่าพิสัยเปอร์เซ็นต์ทำนายของกลุ่มย่อย ตั้งแต่ 12.4 % ถึง 17.5 %

เมื่อนำคะแนนการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอย โดยมีตัวทำนายชุดที่ 2 คือ สถานการณ์ 5 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3) พบว่า สามารถทำนายการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนได้ 18.0 % โดยมีลำดับตัวทำนายเรียงจากมากไปน้อย คือ การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว และการมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ ซึ่งมีค่าเบต้าคือ .28, .16 และ .12 ซึ่งหมายความว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองมาก การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวมาก และการมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อมาก เป็นผู้ที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 6 กลุ่มย่อย (ตาราง 3) พบว่าพิสัยเปอร์เซ็นต์ทำนายของกลุ่มย่อย

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในกลุ่มรวม (N = 684)

	ค่าเฉลี่ย	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.สติปัญญา	12.14	3.96												
2.ลักษณะมุ่งอนาคต	30.22	6.02	-.041											
3.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	31.96	5.30	.019	.564**										
4.สุขภาพจิตดี	42.70	9.38	-.008	.149**	.149**									
5.เอกลักษณ์แห่งอิโก้	49.46	6.67	-.034	.336**	.455**	.424**								
6.การยอมรับเสียดู	28.57	9.99	-.131**	.244**	.258**	.208**	.324**							
7.การเห็นแบบอย่างผู้ปกครอง	34.44	8.01	-.046	.354**	.322**	.139**	.298**	.472**						
8.การอบรมสั่งสอน	23.53	7.44	-.218**	.259**	.269**	-.097*	.241**	.477**	.367**					
9.การมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ	39.43	5.07	-.032	.267**	.282**	.116**	.260**	.255**	.269**	.301**				
10.ประสบการณ์ที่ไม่ดี	32.78	9.80	-.190**	.204**	.207**	.374**	.380**	.438**	.414**	.251**	.235**			
11.ทัศนคติที่ดีต่อเพื่อน	29.79	8.16	-.174**	.346**	.250**	.101**	.263**	.354**	.353**	.425**	.286**	.313**		
12.คสม.ในการหลีกเลี่ยงเพื่อน	30.19	8.31	-.226**	.293**	.225**	.157**	.308**	.326**	.335**	.403**	.230**	.413**	.631**	
13.การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน	99.37	34.99	-.142**	.369**	.254**	-.005	.144**	.252**	.293**	.371**	.249**	.195**	.655**	.440**

หมายเหตุ: ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ตาราง 3 ผลการทำนายของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวน คน	ชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม(1-5)			ชุดที่ 2 สถานการณ์ (6-10)			ชุดที่ 3 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (11-12)			ชุดที่ 4 รวม(1-12)			% แตกต่าง
		%ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	666	16.2	2,1	.36,-.13	18.0	8,7,9	.28,.16,.12	43.2	11	.66	47.5	11,2,4,8,	.58,.16,-.09,.07	4.3
ชาย	305	12.4	2,1	.31,-.16	12.2	8,9	.24,.18	42.7	11	.65	46.3	11,2	.62,.14	3.6
หญิง	360	17.5	2,3	.30,.14	19.1	8,7	.30,.22	39.3	11	.63	46.3	11,2,8,5,4	.54,.21,.12,-.10,-.08,	7.0*
เกรดเฉลี่ยร่วมน้อย	334	16.4	2,1	.39,-.10	14.0	7,8,9	.21,.16,.12	42.7	11	.65	47.2	11,2	.59,.17	4.5
เกรดเฉลี่ยรวมมาก	330	13.8	2,4	.35,-.12	20.1	8,9	.38,.13	38.7	11	.62	46.1	11,2,4,8	.54,.15,-.14,.12	7.4*
การศึกษานีคาน้อย	376	16.3	2,3,4,1	.32,.12,-.11,-.10	20.9	8,9,7	.30,.17,.13	43.2	11	.66	49.4	11,2,5,8	.58,.21,-.16,.11	6.2*
การศึกษานีคามาก	243	16.4	2,1	.35,-.18	14.9	8,7	.29,.15	42.6	11	.65	47.1	11,2	.61,.14	4.5

หมายเหตุ : ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ *มีความแตกต่างอย่างน้อย 5%

1 = สติปัญญา	4 = สุขภาพจิตดี	7 = การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว	10 = ประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับเพื่อนที่ไม่ดี
2 = ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	5 = เอกลักษณะแห่งอีโก้	8 = การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง	11 =ทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี
3 = แรงจูงใจไปสัมฤทธิ์	6 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล	9 = การมีแบบอย่างที่ดีจากสื่อ	12 = ความสามารถในการหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ไม่ดี

ตั้งแต่ 12.2 % ถึง 20.9 %

เมื่อนำคะแนนการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ โดยมีตัวทำนายชุดที่ 3 คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3) พบว่า สามารถทำนายการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ได้ 43.2 % โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญ คือ ทักษะที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งมีค่าเบต้าคือ .66 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนที่มีทักษะที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดีน้อย เป็นผู้ที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 6 กลุ่มย่อย (ตาราง 3) พบว่าพิสัยเปอร์เซ็นต์ทำนายของกลุ่มย่อย ตั้งแต่ 38.7 % ถึง 43.2 %

เมื่อนำคะแนนการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ โดยมีตัวทำนายชุดที่ 4 คือ การรวมชุดตัวทำนายที่ 1 ร่วมกับชุดที่ 2 และชุดที่ 3 รวมเป็นตัวทำนายทั้งสิ้น 12 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3) พบว่า สามารถทำนายการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ได้ 47.5 % โดยมีลำดับตัวทำนายเรียงจากมากไปน้อย คือ ทักษะที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สุขภาพจิตดี และการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง ซึ่งมีค่าเบต้าคือ .58 , .16, -.09 และ .07 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนที่ยังมีทักษะที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดีน้อย ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก สุขภาพจิตดีน้อย และการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองมากแล้วนั้น เป็นผู้ที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 6 กลุ่มย่อย (ตาราง 3) พบว่าพิสัยเปอร์เซ็นต์ทำนายของกลุ่มย่อย ตั้งแต่ 46.1 % ถึง 49.4 %

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ยังพบอีกว่า ตัวทำนายชุดที่ 4 สามารถทำนายการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ได้มากกว่า ตัวทำนายชุดที่ 1 หรือ ชุดที่ 2 หรือ ชุดที่ 3 อย่างน้อย 5 % ผลที่สนับสนุนสมมติฐานเช่นนี้พบในกลุ่มย่อย คือ 1) กลุ่มนักเรียนหญิง 2) กลุ่มนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยรวมมาก และ 3) กลุ่มนักเรียนที่มีบิดาการศึกษาน้อย

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ตามระดับเพศของนักเรียน เกรดเฉลี่ยรวม และ การศึกษาของบิดา

ในส่วนนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง โดยมีตัวแปรอิสระเป็นลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง 3 ตัวแปร คือ 1) เพศของนักเรียนซึ่งแบ่งเป็นเพศชาย และเพศหญิง โดยนักเรียนชาย มีจำนวน 318 คน (ร้อยละ 46.5) นักเรียนหญิง มีจำนวน 366 คน (ร้อยละ 53.5) 2) คะแนนเกรดเฉลี่ยรวมของนักเรียน ซึ่งมีพิสัยระหว่าง 1.21-4.00 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 3.10 มีค่าเฉลี่ย 3.01 ปี และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยรวมน้อยหรือเท่ากับ 3.10 จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยรวมน้อย มีจำนวน 349 คน (ร้อยละ 51.17) และกลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยรวม

3.10 ขึ้นไป จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยรวมมาก มีจำนวน 333 คน (ร้อยละ 48.83) และ 3) ระดับการศึกษาบิณฑของนักเรียน ซึ่งมีพิสัยระหว่าง 0 – 24 ปี มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 9 ปี มีค่าเฉลี่ย 15 ปี และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15 โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับการศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบิณฑของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาน้อยหรือเท่ากับ 15 ปี จัดเป็นบิณฑของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาน้อย มีจำนวน 385 คน (ร้อยละ 60.63) และกลุ่มบิณฑของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จัดเป็นบิณฑของกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษามาก มีจำนวน 250 คน (ร้อยละ 39.37) โดยผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ตามระดับ เพศ เกรดเฉลี่ยรวม การศึกษาของบิณฑ ที่แตกต่างกัน ใน กลุ่มรวม และ กลุ่มย่อย (ตอน 1) และค่าเฉลี่ยของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ตามระดับของตัวแปรอิสระที่พบอิทธิพลเดียว (ตอน 2)

(ตอน 1)

ตัวแปรตาม	จำนวนคน	ค่าเอฟ							%
		เพศ	เกรดเฉลี่ยรวม	กศ.บิณฑ	ก				
			ข		ก x ข	ก x ค	ข x ค	กxขxค	ทำนาย
			ก						
การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน	633	8.46**	15.22***	<1	1.26	9.80**	3.72	<1	7.60

หมายเหตุ: $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, และ *** $p < .001$

(ตอน 2)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม	
		กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูง	กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ
การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน	เพศ	ชาย	หญิง 95.97
	เกรดเฉลี่ยรวม	น้อย	มาก 94.50

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทางของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน (ตาราง 4) ปรากฏว่า คะแนนของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน แปรปรวนไปตามระดับของตัวแปรอิสระที่ละตัว คือ เพศของนักเรียน และเกรดเฉลี่ยรวม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่แบ่งตามตัวแปรอิสระนี้ พบว่า 1) กลุ่มนักเรียนชาย เป็นผู้ที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า กลุ่มนักเรียนหญิง และ 2) กลุ่มนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยรวมน้อย เป็นผู้ที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า กลุ่มนักเรียนที่มี

เกรดเฉลี่ยรวมมาก รวมทั้งยังพบอีกว่า การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ยังแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางระหว่าง เพศ และ การศึกษาของบิดา เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ปรากฏว่า มีคู่ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญรวม 3 คู่ (ตาราง 5) ได้แก่ 1) ในหมู่นักเรียนชาย นักเรียนที่มีบิดามีการศึกษาน้อย มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่มีบิดามีการศึกษามาก 2) ในหมู่นักเรียนที่มีบิดามีการศึกษาน้อย นักเรียนชาย มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนหญิง และ 3) ในหมู่นักเรียนหญิง นักเรียนที่มีบิดามีการศึกษามาก มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากกว่า นักเรียนที่มีบิดามีการศึกษาน้อย

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ การมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน พิจารณาตาม เพศ และ การศึกษาของบิดา ในกลุ่มรวม

เพศ	กศ.บิดา	จำนวน คน	รหัส	ค่าเฉลี่ย	22 (99.21)	12 (98.56)	21 (92.72)
ชาย	น้อย	172	11	110.48	11.27*	11.92*	17.76*
หญิง	มาก	128	22	99.21		0.65	6.49*
ชาย	มาก	122	12	98.56			5.84*
หญิง	น้อย	211	21	92.72			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ .05

การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน พบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดีกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน ซึ่งพบว่า ทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดีเป็นตัวทำนายที่สำคัญและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อน แสดงว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่ไม่ดีน้อย ก็ยิ่งการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้พบกลุ่มนักเรียนที่มีการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนน้อย ได้แก่ นักเรียนหญิง และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยรวมมาก ซึ่งผลที่พบว่านักเรียนหญิง และนักเรียนที่เรียดคิดเป็นกลุ่มเสี่ยงเช่นนี้ปรากฏน้อยในงานวิจัยอื่นๆ แต่ก็มีพบผลบ้างเช่น นักเรียนหญิงเป็นกลุ่มเสี่ยงของสุขภาพจิต (Virotvithayagan, 2008) และ พฤติกรรมการออม (Na Nagara, 2007) เป็นต้น ในงานวิจัยได้พบโดยมีปัจจัยปกป้องที่สำคัญของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อ

เพื่อนที่ไม่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง และ สุขภาพจิตที่ดี
ดังนั้น ครูอาจารย์และผู้ปกครองควรรีความเอาใจใส่เกี่ยวกับการคบเพื่อนของนักเรียนประเภท
เหล่านี้ โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนดี โดยอาจเป็นไปได้ว่า นักเรียนเหล่านี้อาจมีมักเป็นผู้ที่สนใจการ
เรียน จึงอาจมีประสบการณ์ทางสังคมกับเพื่อนน้อย จึงเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนน้อยด้วย

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่นอกเหนือจากตัวแปรเดิมที่ศึกษาไปแล้ว
โดยอาจจะศึกษาในเรื่องการรับอิทธิพลจากเพื่อนของ Wannachart (1998) และตลอดจนตัวแปรที่
เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมจากครูด้านการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เป็นต้น เพิ่มเติมในครั้ง
ต่อไปด้วย และควรทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินผลการฝึกอบรมจิตลักษณะและสถานการณ์ที่
สำคัญเพื่อพัฒนาความฉลาดคบเพื่อนดังผลการศึกษา ทั้งในกลุ่มรวม หรือกลุ่มเสี่ยง เพื่อเป็นการ
ยืนยันผลของการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Ajzen, I. & Fishbein, M. 1980. *Understanding attitudes and predicting social behavior*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bhanthumnavin, Duangduen, Chuchom, O., & Vanindananda, N. (1985). *Psycho-environmental correlates of child rearing practice in Thai mothers*. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Bhanthumnavin, Duangduen. (1985). Improving government officials' psychological characteristics. *Civil Officia's Maganize (February)*, 12-32.
- Bhanthumnavin, Duangduen. (1988). Measure and research on attitude. *Kasetsart Educational Review*, 5 (January), 61-82.
- Bhanthumnavin, Duangduen. (1998a). Interaction model for research study on antecedents of behavior. *Dental Journal*, 10(2), 105-108.
- Bhanthumnavin, Duangduen. (2000). *Paper in SD 604 Social psychology and national development*. National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand. (In Thai language)
- Bhanthumnavin, Duangduen., & Vanintananda, N. (1993). *Psychological and behavioral characteristics of school adolescents from at-risk families and preventive factors*. Research report. National Youth Bureau, Bangkok, Thailand.

- Bhanthumnavin, Duangduen., & Vanintananda, N. (1993). *Psychological and behavioral characteristics of school adolescents from at-risk families and preventive factors*. Research report. National Youth Bureau, Bangkok, Thailand.
- Bhanthumnavin, Duchduen. (1998). *Intelligence measure and youth: Construction, analysis, and quality*. Research report. National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Bhanthumnavin, Duchduen. (2007b). Interactionism model and hypothesis construction in Thai psycho-behavioral science. *Journal of Social Development*, 9(1), 87-119.
- Bhanthumnavin, Duchduen. (2008). *Antecedents of academic and virtue oriented behaviors of junior high school students: An interactionism approach*. Research report. National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Bhanthumnavin, Duchduen., & Vanindananda, N. (2008). *Multi-dimensional test construction of psychological immunity based on The Philosophy of Sufficiency Economy*. Principal project: Research and development on Thai behavioral system, National Research Council of Thailand.
- Bhichitanonda, R. (2003). *Psycho-social correlates of smart eating choice of late adolescents* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Boonrab, S. (1989). *Psychological training for civil service performance* (Unpublished Doctoral's dissertation). Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Duangkangtai, P. (2008). *Psycho-Social Correlates of Maternal Behavior on Child's Daily Eating* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Jantasorn, K. (1998). *Psycho-social correlates of resistance to amphetamine usage in secondary schoolers* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Jhermpun, S. (2002). *Psychological and situational factors correlate of mathematics learning behavior of junior highschool students* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.

- Kanchom, W. (2010). *Psychosocial correlates of smart peer-choice of junior highschool students* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Magnusson, D. and Endler, N. S. 1977. *Personality at the crossroad: Current issues in interactionism psychology*. New Jersey: LEA.
- McClelland, D. 1961. *The achieving society*. Princeton, NJ: Van Nostrand.
- McGuire, W. (1964) "Inducing resistance to persuasion", in L. Berkowitz (Ed), *Advances in experimental social psychology* (pp. 192-229), New York: McGraw-Hill.
- Numniem, S.(2003). *Psychological and situational factors correlate of responsible behavior of junior highschool student* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Ob-aom, P. (2004). *Psychosocial correlates of appropriate perceived child rearing practices from parents to teenage students* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Ountitiwat, J. (1989). *Attributions of success and failure in mathematics achievement of pupils with different in self-concept and achievement motive* (Unpublished Master's thesis). Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Promlukano, D. (2006). *Antecedent and consequences concerning student health behaviors of late adolescents in health promoting schools project* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Riabroycharern, A. (2006). *Integration of family, school, and psychological characteristics as antecedents of preventive behavior from sexual harassment in female highschool students in Teenpath Project* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Sanamkate, N. (2007). *Internal and external immunity as correlate of appropriate peer group behavior in senior highschool students*. (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Srijindarat, U. (1990). *Ego identity development relating to work value and religious orientation in southern Thai adolescents* (Unpublished Master's thesis). Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.

- Suppitayakorn, D. (2004). *Psycho-social correlates of internet using behavior of undergraduate students* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Suthorntat, S. (1983). *Criminal and delinquent problems in youth*. National Defense College. Bangkok, Thailand. (In Thai language)
- Suwandee, L. (2000). *Psycho-social correlates of waste minimization behavior of students in Rung Arun Project's schools* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Teeraprateep, S. (2006). *Psycho-social correlates of sexual restraint of female students in vocational education*. (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Vanindananda, N. (2007). *Psychological immunity indicator: Meaning and its dimensions*. Principal project: Research and development on Thai behavioral system, National Research Council of Thailand. (In Thai language)
- Virotvithayagan, C. (2008). *Antecedents and consequences of sufficient behavior of junior secondary students in schools with sufficiency economy project* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Wannachart, W. (1998). *Psycho-social as correlates of AIDS at risk peer relationship behavioral of males university students* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Yomseeda, S. (2003). *Integration of family, religion, and school on Buddhist life style behavior of junior high school students* (Unpublished Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.